I.836 2

Reinhold
Rothberg

A 5877.

Eesti-rahwa mõnnus

Kalender,

ehk

Täht-ramat

1866

aasta peäle, pärrast

Issanda Jesusse Kristusse

sündimist.

Sel aastal on 365 päwa.

REG. SOC. STUD. ESTONORUM. DORPATENS.

Kurresare linnas,
trükkitud ja müa Ch. Asafrey jures.

38-138

Märkide selletaminne.

 Noor-ku. Esimenne werend.

 Täis-ku. Wiimne werend.

P. tähhendab: Pühha, **p.** tähhendab: pääw, **e. l.** tähhendab: enne lounat ja **p. l.** tähhendab: pärrast lounat.

Joulo- ja Wastla-päwa wahhet on 6 näddalat ja 3 päwa.

Von der Censur gestattet, jedoch nur in der Ostseegouvernements abzusetzen.

Dorpat, den 11. August 1865.

Nr. 106.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu
38438

Aastaid arwatakse tännawo:

Mailma lomisfest	5815
Meie kalli Issanda Jesusse Kristusse sündimisfest	1866
Tarto linna üllesehhitamisfest	836
Risti usso Riamale tullemisfest	675
Tallinna üllesehhitamisfest	647
Perno linna allustamisfest	611
Püssi rohho leidmisfest	524
Ramatude trükkimise hakkatusfest	426
Lutterusse öigeusso ülleswötmisfest	349
Wannast katkust	209
Wäe Pranburki minnemisfest	188
Toompä pöllemisfest	182
Surest näljast Ria- ja Tallinna maal	171
Peterburgi linna üllesehhitamisfest	163
Teisest katkust	156
Meie Ma Wennerigi wallitsusse alla famisfest	156
Tarto sure koli allustamisfest	64
Ude rõugede pannemisfest	63
Prantsusse Moskus ollemisfest	54
Eesti-ma pridusse kulutusfest	49
Meie sure Keisri Herra **Aleksandri** II. sünd.	48
Ria-ma pridusse kulutusfest	47
Jummalatenistusfest ue kirriko seadusse järrele	32
Krimmi söa hakkatusfest	12
Meie Keisri Herra **Aleksandri** II. wall. hak.	11
Wiimfest hinge kirjotusfest	8
Wenne-ma pridusse kulutusfest	5

Neäri pääw. — Kristusse ümberleikamisfest. Luk. 2, 21.

1 Laup. | **Neäri pääw.** Aita Jummal!

P. p. Neäri P. — Jesusse pöggenemisfest Egiptusse male. Matt. 2, 13—23.

2 Pühhap.	Abel, Set	Selge
3 Esmasp.	Enok	
4 Teisip.	Metusala	10,45 p.l.
5 Keskнäd.	Simon	
6 Neljasp.	**3. Kunninga P.**	ja
7 Rede.	Julianus	
8 Laup.	Erart	külm.

1. P. p. 3. K. P. — Jesus 12 aastat wanna. Luk. 2, 41—52.

9 Pühhap.	Peatus	Lund.
10 Esmasp.	Paawli pääw	
11 Teisip.	Ewraim	10,32, p.l.
12 Keskнäd.	Rein	
13 Neljap.	Hilarius	Heitlik.
14 Rede.	Robert	
15 Laup.	Tiidrik	Tulene.

2. P. p. 3. K. P. — Kana linna pulmast. Joan. 2, 1—11.

16 Pühhap.	Kiisbert	Kärre
17 Esmasp.	Tönnisse pääw	
18 Teisip.	Aksel	10, 6' p.l.
19 Keskнäd.	Sara	
20 Neljap.	Waab. Seb. p.	külm.
21 Rede.	Neto	
22 Laup.	Magdalena	Annab

9. P. e. Kr. üll. P. — Wina mäest. Matt. 20, 1—16.

23 Pühhap.	Lota	
24 Esmasp.	Timoteus	lund.
25 Teisip.	Paawli ümb.	
26 Keskнäd.	Polikarpus	9, 17' p.l.
27 Neljap.	Krisostomus	
28 Rede	Karel	Pehme
29 Laup.	Samuel	ilm.

8. P. e. Kr. üll. P. — Külwi mehhest. Luk. 8, 4—15.

30 Pühha.	Adelgund	Päwapaiste.
31 Esmasp.	An	

1sel touseb päike k. 8, 49 min.; lähhäb loja k. 3, 29 min.
11mal touseb päike k. 8, 32 min.; lähhäb loja k. 3, 52 min.
21sel touseb päike k. 8, 11 min.; läyhäb loja k. 4, 17 min.

1 Teisip.	Virrita	Wägga
2 Kesknäd.	Küünla pääw	
3 Neljap.	Hanna	11, 51′ e. l.
4 Rede	Weronika	
5 Laup.	Agata	külm.

Paasto Pühha. — Pimmedast tee äres. Luk. 18, 31—43.

6 Pühhap.	Tora	Pilwes.
7 Esmasp.	Rikard	
8 Teisip.	Wastla pääw	Lund.
9 Kesknäd.	Tuhka pääw	
10 Neljap.	Kolastika	6, 26′ e. l.
11 Rede	Edu	
12 Laup.	Eilalia	Selge

1. P. Paastus. — Kristusse kiusatusest. Matt. 4, 1—11.

13 Pühhap.	Penigna	ja
14 Esmasp.	Walentin	
15 Teisip.	Waustina	
16 Kesknäd.	**Palwe pääw**	külm.

17 Neljap.	Konstantin	1, 30′ p. l.
18 Rede	Konkordia	
19 Laup.	Simeon Apost.	Pehme

2. P. Paastus. — Kananea-ma naesest. Matt. 15, 21—28.

20 Pühhap.	Eigarius	ilm.
21 Esmasp.	Jesaias	
22 Teisip.	Peetri pääw	Külm
23 Kesknäd.	Mina	
24 Neljap.	Maddise pääw	lähhäb
25 Rede.	Wiktor	5, 13′ p. l.
26 Laup.	Nestor	

3. P. Paastus. — Kristus aiab kurratid wälja. Luk. 11, 14—28.

27 Pühhap.	Leander	
28 Esmasp.	Justus	kangemaks.

1sel touseb päike k. 7, 43 min.; lähhäb loja k. 4, 46 min.
11mal touseb päike k. 7, 16 min.; lähhäb loja k. 5, 11 min.
21sel touseb päike k. 6, 48 min.; lähhäb loja k. 5, 36 min.

1 Teisip.	Albinus	Annab
2 Kesknäd.	Medea	
3 Neljap.	Kadde	11, 15′ e. l.
4 Rede	Adrian	
5 Laup.	Angelus	saggedaste

4. P. Paastus. — 5000 mehhe söötmisest. Joan. 6, 1—15.

6 Pühhap.	Kotwrid	lund.
7 Esmasp.	Perpetua	
8 Teisip.	Pöri pääw	Heitlik.
9 Kesknäd.	Prudensius	Külm.
10 Neljap.	Mikeus	
11 Rede	Konstantin	2, 41′ p. l.
12 Laup.	Kregor	

5. P. Paastus. — Jesus kiwwidega wisatud. Joan. 8, 46—59.

13 Pühhap.	Ernst	Ilmad
14 Esmasp.	Sakarias	
15 Teisip.	Matilde	lähwad
16 Kesknäd.	Aleksander	
17 Neljap.	Truta	sullale.

18 Rede	Kaabriel	
19 Laup.	Josep	6, 9′ e. l.

6. P. Paastus. — Kristusse sisse-söitmisest. Matt. 21, 1—9.

20 Pühhap.	**Palmi pude P. Paast Maria p.**	
21 Esmasp.	Pent	Uddused
22 Teisip.	Rawael	
23 Kesknäd.	Tiits	ja
24 Neljap.	**Suur Neljap.**	pehmed
25 Rede	**Suur Rede**	
26 Laup.	Manuel	ilmad.

Kr. üll. Pühha. — Kristusse üllestousmisest. Mark. 16, 1—8.

27 Pühhap.	**1. Kr. üllest. P.**	10, 20′ e. l.
28 Esmasp.	**2. Kr. üllest. P.**	
29 Teisip.	3. Kr. üllest. P.	Tuiskab.
30 Kesknäd.	Adonius	
31 Neljap.	Tetlaus	Sulla.

1sel touseb päike k. 6, 24 min.; lähhäb loja k. 5, 55 min.
11mal touseb päike k. 5, 54 min.; lähhäb loja k. 6, 19 min.
21sel touseb päike k. 5, 25 min.; lähhäb loja k. 6, 43 min.

1 Rede	Karjalaskm. p.	
2 Laup.	Paulina	Kaunis

1. P. p. Kr. üll. P. — Kinnipandud ukſeſt. Joan. 20, 19—23.

3 Pühhap.	Werdinand	8, 41′ e. l.
4 Esmasp.	Ambroſius	
5 Teiſip.	Maksim	ſoe
6 Kesknäd.	Kölestin	
7 Neljap.	Aron	ilm.
8 Rede	Liborius	
9 Laup.	Pogislaus	Heitlik.

2. P. p. Kr. üll. P. — Heaſt karjatſeſt. Joan. 10, 12—16.

10 Pühhap.	Eſekiel	0, 9′ e. l.
11 Esmasp.	Leo	
12 Teiſip.	Julius	Ilmad
13 Kesknäd.	Justinus.	
14 Neljap.	Künni pääw	lähwad
15 Rede	Olimpia	
16 Laup.	Kariſius	ſojemaks.

3. P. p. Kr. üll. P. — Ürikeſſe aia pärraſt. Joan. 16, 16—23.

17 Pühhap.	Rudolw	11, 1′ p. l.
18 Esmasp.	Walerian	
19 Teiſip.	Timon	Tormine.
20 Kesknäd.	Jakobina	
21 Neljap.	Adolarius	Pilwes.
22 Rede	Kajus	
23 Laup.	Jürri pääw	Annab wihma.

4. P. p. Kr. üll. P. — Kriſtuſſe ärraminnemiſſeſt Joan. 16, 5—15.

24 Pühhap.	Albert		
25 Esmasp.	Markuſſe p.	9. külmi nädal.	11, 20′ p. l.
26 Teiſip.	Etſekias		
27 Kesknäd.	Anaſtaſius		Pehmed ja
28 Neljap.	Witalis		
29 Rede	Reimund		kennad
30 Laup.	Erastus		ilmad.

1ſel touſeb päike k. 4, 53 min.; lähhäb loja k. 7, 9 min.
11mal touſeb päike k. 4, 24 min.; lähhäb loja k. 7, 33 min.
21ſel touſeb päike k. 3, 57 min.; lähhäb loja k. 7, 57 min.

5. P. p. Kr. üll. P. — Õigest pallumisfest. Joan. 16, 23—30.

1 Pühhap.	Wolbripääw	8. külwi nädal.	
2 Esmasp.	Sigismund		4, 36′ p. l.
3 Teisip.	†leidmisse p.		
4 Keskнäd.	Wlorian		Annab
5 Neljap.	Taewam. P. (Suur † p.)		rohkeste
6 Rede.	Susanna		soja
7 Laup.	Ulrika		wihma.

6. P. p. üll. P. — Römustajast W. Joan. 15, 26—16, 4.

8 Pühhap.	Tanislaus	7. külwi-nädal.	
9 Esmasp.	Niggulas		11, 36′ e. l.
10 Teisip.	Kordian		
11 Keskнäd.	Pankratsius		Sojad
12 Neljap.	Henriette		ilmad.
13 Rede	Serwatsius		
14 Laup.	Kristjan		Uddo.

Nellipühhi. — Pühhast Waimust. Joan. 14, 23—31.

15 Pühhap.	Nellipühhi	6. k. n.	Lööb wälko.
16 Esmasp.	Teine Pühha		

17 Teisip.	Kolmas P.	6. külwi nädal.	2, 56′ p. l.
18 Keskнäd.	Erik		
19 Neljap.	Wilip		Willo
20 Rede	Ernestina		
21 Laup.	Pontusine		tuul.

3 a. J. P. — Jesusfest ja Nikodemusfest. Joan. 3, 1—15.

22 Pühhap.	Mili	5. külwi nädal.	Peab
23 Esmasp.	Aed		ö-külma.
24 Teisip.	Ester		
25 Keskнäd.	Urbanus		8, 51′ e. l.
26 Neljap.	Eduard		
27 Rede	Ludolp		Annab
28 Laup.	Willem		Wihma.

1. P. p. 3 a. J. P. — Rikkast mehhest. Luk. 16, 19—31.

29 Pühhap.	Mart	4. k. n.	Soe.
30 Esmasp.	Wigand		
31 Teisip.	Petronella		11, 45′ p. l.

1sel touseb päike k. 3, 33 min.; lähhäb loja k. 8, 20 min.
11mal touseb päike k. 3, 12 min.; lähhäb loja k. 8, 42 min.
21sel touseb päike k. 2, 55 min.; lähhäb loja k. 9, 0 min.

1 Keſknäd.	Kotſalk	4. külwi nädd.	Annab
2 Neljap.	Martellus		
3 Rede	Emma		wihma.
4 Laup.	Tarius		

2. P. p. 3 a. J. P. — Sureſt öhto ſömaaiaſt. Luk. 14, 16—24.

5 Pühhap.	Poniwatſius	3. külwi nädal.	Külmad
6 Esmasp.	Artemius		
7 Teiſip.	Lukretſia		ööd.
8 Keſknäd.	Medardus		1, 23′ e. l.
9 Neljap.	Pitkem pääw		
10 Rede	Hans		Wihma-
11 Laup.	Parnabas		ſaddo.

3. P. p. 3 a. J. P. — Arrakaddunud lambaſt. Luk. 15, 1—10.

12 Pühhap.	Paſilides	2. külwi nädal.	Mürristab
13 Esmasp.	Tobias		
14 Teiſip.	Walerius		paiguti.
15 Keſknäd.	Widi pääw		
16 Neljap.	Juſtina		5, 13′ e. l.

17 Rede	Nikander	2. k. n.	Ö-
18 Laup.	Homerus		külma.

4. P. p. 3a. J. P. — Olge armolisſed. Luk. 6, 36—42.

19 Pühhap.	Kerwaſius	1. külwi nädal.	Selge.
20 Esmasp.	Wlorentin		
21 Teiſip.	Rael		Parras
22 Keſknäd.	Karolina		
23 Neljap.	Paſilius		3, 42′ p. l.
24 Rede	**Jani pääw**		
25 Laup.	Webronia		ſoe.

5. P. p. 3a. J. P. — Rohkeſt kallaſagiſt. Luk. 5, 1—11.

26 Pühhap.	Jeremias		Wihma.
27 Esmasp.	Ladislaus		
28 Teiſip.	Joſua		Soe.
29 Keſknäd.	Peetri Pawl. p.		
30 Neljap.	Lilla		7, 13′ e. l.

1sel touseb päike k. 2, 45 min.; lähhäb loja k. 9, 14 min.
11mal touseb päike k. 2, 45 min.; lähhäb loja k. 9, 18 min.
21sel touseb päike k. 2, 52 min.; lähhäb loja k. 9, 14 min.

1 Rede	Teobald	Annab
2 Laup.	Heina Maria p.	wihma.

6. P. p. 3 a. J. P. — Wariseride õigusest. Matt. 5, 20—26.

3 Pühhap.	Kornelius	Heitlik.
4 Esmasp.	Ulrik	
5 Teisip.	Anselm	Annab
6 Kesknäd.	Hektor	
7 Neljap.	Temetrius	5, 22′ p. l.
8 Rede	Kilian	
9 Laup.	Kirillus	mürristamisse

7. P. p. 3 a. J. P. — 4000 mehhe söötmisest. Mark. 8, 1—9.

10 Pühhap.	7. wenna pääw	wihma.
11 Esmasp.	Eleonora	
12 Teisip.	Hindrik	Rasked
13 Kesknäd.	Marreta pääw	
14 Neljap.	Ponawent	wihma.
15 Rede	Apostl. jagg.	5, 51′ e. l.
16 Laup.	August	

8. P. p. 3 a. J. P. — Walle prohwetidest. Matt. 7, 15—23.

17 Pühhap.	Aleksius	ood.
18 Esmasp.	Rosina	
19 Teisip.	Wriderika	Tormine.
20 Kesknäd.	Elias	
21 Neljap.	Taniel	Selged
22 Rede	Maria Mahdal.	8, 54′ p. l.
23 Laup.	Oskar	

9. P. p. 3 a. J. P. — Üllekoht. maiapiddajast. Luk. 16, 1—9.

24 Pühhap.	Kristina	ja
25 Esmasp.	Jakobi pääw	
26 Teisip.	Anno	waggad
27 Kesknäd.	Marta	
28 Neljap.	Plato	ilmad.
29 Rede	Olowi pääw	4, 14′ p. l.
30 Laup.	Abdon	

10. P. p. 3 a. J. P. — Jerusalemma ärrarikmisest. Luk. 19, 41—48.

31 Pühhap.	Kristwrid	Tuulne.

1sel touseb päike k. 3, 7, min.; lähhäb loja k. 9, 2 min.
11mal touseb päike k. 3, 26 min.; lähhäb loja k. 8, 44 min.
21sel touseb päike k. 3, 48 min.; lähhäb loja k. 8, 22 min.

1 Esmasp.	Peetri wang.	Pallawad
2 Teisip.	Hannibal	
3 Kesknäd.	Eleasar	ilmad.
4 Neljap.	Tominikus	
5 Rede	Oswald	Wihma.
6 Laup.	Eigenius	10, 54' e. l.

11. P. p. 3 a. J. P. — Wariserist ja tölnerist. Luk. 18, 9—14.

7 Pühhap.	Aline	Mürristab.
8 Esmasp.	Kerhard	
9 Teisip.	Romanus	Annab
10 Kesknäd.	Lauritse pääw	
11 Neljap.	Hermann	wihma.
12 Rede	Klara	
13 Laup.	Ello	Heitlik.

12. P. p. 3 a. J. P. — Kurdist ja keletumast. Mark. 7, 31—37.

14 Pühhap.	Eusebius	5, 12' e. l.
15 Esmasp.	Rukki Maria p.	
16 Teisip.	Isaak	Willo
17 Kesknäd.	Willibald	tuul.

18 Neljap.	Leno	Ilmad
19 Rede	Seebald	
20 Laup.	Pernard	lähwad

13. P. p. 3a. J. P. — Preestrist ja lewitist. Luk. 10, 23—37.

21 Pühhap.	Rut	1, 47' e. l.
22 Esmasp.	Willibert	
23 Teisip.	Sakeus	jälle
24 Kesknäd.	Pärtli pääw	
25 Neljap.	Ludwi	sojaks.
26 Rede	Irenäus	
27 Laup.	Kebhard	Heitlik.

14. P. p. 3 a. J. P. — Kümnest piddali-tõbbisest. Luk. 17, 11—19.

28 Pühhap.	Augustin	3, 52, e. l.
29 Esmasp.	Joann. hukkas.	
30 Teisip.	Penjamin	Tuulne
31 Kesknäd.	Rebekka	ilm.

1sel touseb päike k. 4, 13 min.; lähhäb loja k. 7, 54 min.
11mal touseb päike k. 4, 37 min.; lähhäb loja k. 7, 26 min.
21sel touseb päike k. 6, 0 min.; lähhäb loja k. 6, 57 min.

1 Neljap.	Ekidus	Wihma.
2 Rede	Lisa	
3 Laup.	Reinard	Willud

15. P. p. 3 a. J. P. — Mammonast. Matt. 6, 24—34.

4 Pühhap	Kai	
5 Esmasp.	Moses	5, 6′ e. l.
6 Teisip.	Magnus	
7 Kesknäd.	Regina	ööd.
8 Neljap.	Maria sünd. p.	
9 Rede	Pruno	Heitlik
10 Laup.	Sostenes	ja

16. P. p. 3 a. J. P. — Naini linna surnust. Luk. 7, 11—27.

11 Pühhap.	Pöri pääw	
12 Esmasp.	Sirus	3, 44′ p. l.
13 Teisip.	Amatus	
14 Kesknäd.	† üllendam.	tulene.
15 Neljap.	Nikodemus	
16 Rede	Leontina	Peab
17 Laup.	Josepina	ö-külma.

17. P. p. 3 a. J. P. — Wee-többisest. Luk. 14, 1—11.

18 Pühhap.	Kottlep	
19 Esmasp.	Werner	7, 47′ e. l.
20 Teisip.	Wausta	
21 Kesknäd.	Matteusse p.	Wihma.
22 Neljap.	Morits	
23 Rede	Osea	Riiske
24 Laup.	Joann. sam.	ilm.

18. P. p. 3 a. J. P. — Suremast käsjust. Matt. 22, 34—46.

25 Pühhap.	Kleowas	
26 Esmasp.	Harald	6, 36′ e. l.
27 Teisip.	Adolw	
28 Kesknäd.	Wentsel	Annab
29 Neljap.	Mihkli pääw	
30 Rede.	Hironimus	wihma.

1sel touseb päike k. 5, 25 min.; lähhäb loja k. 6, 25 min.
11mal touseb päike k. 5, 47 min.; lähhäb loja k. 5, 54 min.
21sel touseb päike k. 6. 12 min.; lähhäb loja k. 5, 23 min.

1 Laup.	Wolmar	Pilwes.

19. P. p. 3a. J. P. — Alwatud innimesest. Matt. 9, 1—8.

2 Pühhap.	Teikusse Pühha	Pilwes.
3 Esmasp.	Jairus	
4 Teisip.	Prants	11, 2 p. l.
5 Neljap.	Wridebert	
6 Neljap.	Luisa	Saggedad
7 Rede	Mali	
8 Laup.	Tomasia	wihma

20. P. p. 3 a. J. P. — Pulma ridest. Mätt. 22, 1—14

9 Pühhap.	Tionisius	ood.
10 Esmasp.	Mai	
11 Teisip.	Purkard	Pilwes.
12 Neljap.	Walwrid	1, 5' e. l.
13 Neljap.	Teresia	
14 Rede	Kalikstus	Willo
15 Laup.	Hedu	ilm.

21. P. p. 3a. J. P. — Kunn. mehhe poiast. Joan 4, 47—54.

16 Pühhap.	Kallus	Hakkab
17 Esmasp.	Leonhard	

18 Teisip.	Luka pääw	4, 23' p. l.
19 Neljap.	Lutsius	
20 Neljap.	Welitsius	ö-külma
21 Rede	Ursel	
22 Laup.	Kordula	piddama.

22. P. p. 3 a. J. P. — Kawwalast sullaset. Matt. 18, 23—35.

23 Pühhap.	Lutternsse öigenssо üllesw. P.	
24 Esmasp.	Salome	Tulene.
25 Teisip.	Krispin	
26 Neljap.	Amandus	0, 3' p. l.
27 Neljap.	Kapitolin	
28 Rede	Simon Jud. p.	Saeab
29 Laup.	Engelhard	räitsakast.

23. P. p. 3a. J. P. — Kohto rahhast. Matt. 22, 15—22.

30 Pühhap.	Absalon	Wihma.
31 Esmasp.	Wolwgang	

1sel touseb päike k. 6, 34 min.; lähhäb loja k. 4, 56 min.
11mal touseb päike k. 6, 59 min.; lähhäb loja k. 4, 28 min.
21sel touseb päike k. 7, 23 min.; lähhäb loja k. 4, 2 min.

1 Teisip.	Pühhade p.	Termine.
2 Kesknäd.	Hingede p.	
3 Neljap.	Kottlib	 3, 45′ p. l.
4 Rede	Otto	
5 Laup.	Plantina	Lund.

24. P. p. 3 a. J. P. — Jairi tütrest. Matt. 9, 18—26.

6 Pühhap.	Kasper	Kaunis
7 Esmasp.	Baltasar	
8 Teisip.	Klaudius	külm.
9 Kesknäd.	Joobst	
10 Neljap.	Martin Lutter	 11, 53′ e. l.
11 Rede	Martin piisk.	
12 Laup.	Jonas	Külm

25. P. p. 3 a. J. P. — Hirmsast ärrakautamisest. Matt. 24, 15—28.

13 Pühhap.	Arkadius	lähhäb
14 Esmasp.	Pridik	
15 Teisip.	Leopold	kangemaks.
16 Kesknäd.	Ottomar	
17 Neljap.	Alwens	 4, 43′ e. l.

18 Rede	Esra	Kange
19 Laup.	Liisbet	külm.

26. P. p. 3 a. J. P. — Wiimsest kohto päwast. Matt. 25, 31—46.

20 Pühhap.	Surnutte mällestusse	Pühha.
21 Esmasp.	Maria ohw. p.	Öige
22 Teisip.	Tsetsilia	
23 Kesknäd.	Klement	kärre
24 Neljap.	Josias	
25 Rede	Kadrina pääw	 7, 3′ e. l.
26 Laup.	Konrad	

1. Kr. tull. P. — Kristusse sisse-söitmisest. Matt. 21, 1—9.

27 Pühhap.	Jetta	külm.
28 Esmasp.	Künter	
29 Teisip.	Ewert	Heitlik
30 Kesknäd.	Andresse pääw	ilm.

1sel touseb päike k. 7, 52 min.; lähhäb loja k. 3, 36 min.
11mal touseb päike k. 8, 16 min.; lähhäb loja k. 3, 16 min.
21sel touseb päike k. 8, 37 min.; lähhäb loja k. 3, 2 min.

1 Neljap.	Arend	Tormine.
2 Rede	Kandidus	
3 Laup.	Talo	6, 21' e. l.

2. Kr. tull. P. — Wiimse päwa tähtedest. Luk. 21, 25—36.

4 Pühhap.	Barbo	Lund.
5 Esmasp.	Sabina	
6 Teisip.	Niggola pääw	Keskpäwa
7 Kesknäd.	Agata	
8 Neljap.	Maria sam. p.	pehme.
9 Rede	Juhkum	10, 12' p. l.
10 Laup.	Lühhem pääw	

3. Kr. tull. P. — Joannesfest wangi tornis. Matt. 11, 2—10.

11 Pühhap.	Elts	Heitlik.
12 Esmasp.	Ottilie	
13 Teisip.	Lutsia	Parras
14 Kesknäd.	Nikasius	
15 Nelsp.	Johanna	külm.
16 Rede	Albina	9, 1' p. l.
17 Laup.	Ignatsius	

4. Kr. tull. P. — Joannese tunnistusfest. Joan. 1, 19—28.

18 Pühhap.	Kristow	Selge.
19 Esmasp.	Lot	
20 Teisip.	Abraam	Külm
21 Kesknäd.	Toma pääw	
22 Neljap.	Peata	lähhäb
23 Rede	Tagobert	
24 Laup.	Adam, Ewa	kangemaks.

P. p. Joulo. — Immeks pannemisfest. Luk. 2, 1—14.

25 Pühhap.	**1. Joulo P.**	2, 8' e. l.
26 Esmasp.	**2. Joulo P.**	
27 Teisip.	3. Joulo P.	Selge
28 Kesknäd.	Süta laste p.	taewas.
29 Neljap.	Noa	
30 Rede	Tawet	Parras
31 Laup.	Silwester.	külm.

1sel tonseb päike k. 8, 53 min.; lähhäb loja k. 2, 55 min.
11mal tonseb päike k. 9, 1 min.; lähhäb loja k. 2, 57 min.
21sel tonseb päike k. 8, 59 min.; lähhäb loja k. 3, 8 min.

Aasta muudmisſed.

Kewwade hakkab 8. Paasto-ku päwal, kello 9, 33 minnuti p. l. Siis on pääw ja ö ühhe pikkuſed.

Sui hakkab 9. Jani-ku päwal, kello 6, 11 minnuti p. l. Siis on meil keigepikkem pääw.

Süggiſe hakkab 11. Mihkli-ku päwal, kello 8, 29 minn. e. l. Siis on jälle pääw ja ö ühhe pikkuſed.

Talwe hakkab 10. Joulo-ku päwal, kello 9, 5 minnuti e. l. Siis on meil keigelühhem pääw.

Päwa- ja ku-warjotamisſed.

Sel 1866. aastal on kolm päwa- ja kaks ku-warjotamiſt, agga keik warjotamisſed on meie maal näggematta.

Krono pühhad

mis ue kirriko ſeädusſe järrele ka Ma kirrikuttes tullewad piddada.

1) Küünla-ku 19. päwal. Meie ſure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitſi wallitſusſe hakkatusſe p.
2) Küünla-ku 26. päwal. Tſeſarewitſi Suurwürſt Aleksander Aleksandrowitſi, Wennerigi aujärje pärris pärria ſündimisſe pääw.
3) Jürri-ku 17. päwal. Meie ſure Keisri Herra ja keige Wennerigi Wallitſeja Aleksander Nikolajewitſi ſündimisſe pääw.
4) Heina-ku 22. päwal. Meie ſure Keisri Praua Maria Aleksandrowna nimme pääw.

5) Heina-ku 27. päwal. Meie ſure Keisri Praua Maria Aleksandrowna ſündimisſe pääw.
6) Leikusſe-ku 26. päwal. Meie ſure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitſi ja Temma Abbikaſa kronimisſe pääw.
7) Leikusſe-ku 30. p. Meie ſure Keisri Herra ja Wennerigi Wallitſeja Aleksander Nikolajewitſi nimme p.
8) Leikusſe-ku 30. päwal. Tſeſarewitſi Suurwürſt Aleksander Aleksandrowitſi, Wennerigi aujärje pärris pärria nimme pääw.

☞ Needſinnatſed Krono pühhad petakſe nenda kui Paasto jutlusſe päwad.

Wenne Keisri rigi Üllemawallitſeja ſuguſelts.

Aleksander II. Nikolajewits, Keiſer ja keige Wennerigi Wallitſeja, ja ka Pohla-ma Kunningas j. n. e. ſündinud 1818, Jürri-ku 17. päwal.

Maria Aleksandrowna, Keisri Praua, Hesſeni-Printſes; ſündinud 1824, Heina-ku 27. päwal.

Rende lapſed:

Aleksander Aleksandrowits, Rigi pärria, Tſeſarewits ja Suurwürſt; ſündinud 1845, Küünla-ku 26. p.

Wladimir Aleksandrowits, Suurwürſt; ſündinud 1847, Jürri-ku 10. päwal.

Aleksei Aleksandrowits, Suurwürſt; ſündinud 1850, Neäri-ku 2. päwal.

Sergei Aleksandrowits, Suurwürst; sündinud 1857, Jürri-ku 29. päwal.

Paul Aleksandrowits, Suurwürst; sündinud 1860, Mihkli-ku 21. päwal.

Maria Aleksandrowna, Suurwürsti Printses; sündinud 1853, Wina-ku 5. päwal.

Keisri Herra wend.

Konstantin Nikolajewits, Suurwürst; sündinud 1827, Mihkli-ku 9. päwal, ja temma Praua on:

Aleksandra Josepowna, Saksen-Altenburgi Printses; sündinud 1830, Jani-ku 26. päwal.

Rende lapsed:

Nikolai Konstantinowits, Suurwürst; sündinud 1850, Küünla-ku 2. päwal.

Konstantin Konstantinowits, Suurwürst; sündinud 1858, Leikusse-ku 10. päwal.

Dmitri Konstantinowits, Suurwürst; sündinud 1860, Jani-ku 1. päwal.

Wjatscheslaw Konstantinowits, Suurwürst; sündinud 1862, Heina-ku 1. päwal.

Olga Konstantinowna, Suurwürsti Prinses; sündinud 1851, Leikusse-ku 22. päwal.

Wera Konstantinowna, Suurwürsti Printses; sündinud 1854, Küünla-ku 4. päwal.

Keisri Herra teine wend.

Nikolai Nikolajewits, Suurwürst; sündinud 1831, Heina-ku 27. p., ja temma Praua on:

Aleksandra Petrowna, Holstein-Oldenburgi Printses; sünd. 1838, Lehhe-ku 21. päwal.

Rende Poeg:

Nikolai Nikolajewits, Suurwürst; sündinud 1856, Talwe-ku 6. päwal.

Peter Nikolajewits, Suurwürst; sündinud 1864, Neäri-ku 10. päwal.

Keisri Herra kolmas wend.

Mihail Nikolajewits, Suurwürst; sünd. 1832, Wina-ku 13. päwal, ja temma Praua on:

Olga Weodorowna, Padeni Printses; sündinud 1839, Mihkli-ku 8. päwal.

Rende lapsed:

Nikolai Mihailowits, Suurwürst; sündinud 1859, Jürri-ku 14. päwal.

Anastasia Mihailowna, Suurwürsti Printses sündinud 1860, Heina-ku 16. päwal.

Mihael Mihailowits, Suurwürst; sündinud 1861, Wina-ku 4. päwal.

Georg Mihailowits, Suurwürst; sündinud 1863, Leikusse-ku 11. päwal

Keisri Herra ödde.

Maria Nikolajewna, Suurwürsti Printses; sündinud 1819, Leikusse-ku 6. päwal. Laulatud önsa keiserlikko Printsi Maksimilian Leuhtenbergi prauaks.

Temma lapsed:

Nikolai Maksimilianowits, Prints; sündinud 1843, Heina-ku 23. päwal.

Eugen Maksimilianowits, Prints; sündinud 1847, Neäri-ku 27. päwal.

Sergei Maksimilianowits, Prints; sündinud 1849, Joulo-ku 8. päwal.

Georg Maksimilianowits, Prints; sündinud 1852, Küünla-ku 17. päwal

Maria Maksimilianowna, Printses; sündinud 1841, Wina-ku 4. päwal.

Eugenia Maksimilianowna, Printses; sündinud 1845, Paasto-ku 20. päwal.

Keisri Herra teine ödde.

Olga Nikolajewna, Suurwürsti Printses; sündinud 1822, Leikusse-ku 30. päwal. Laulatud Würtembergi Rigipärria Karel Wridrik Aleksandri prauaks.

Keisri Herra önsa onno Praua.

Helena Pawlowna, Würtembergi Printses; önsa Suurwürsti Mihail Pawlowitsi Lesk; sündinud 1806, Joulo-ku 28. päwal.

Temma laps:

Katarina Mihailowna, Suurwürsti Printses; sündinud 1827 Leikusse-ku 16. p. Laulatud Meklenburg Strelitsi-ma kunninglikko Printsi Georg August Ernst Adolw Karel Ludwigi prauaks.

Teädaandminne,

mil kirja postid Tallinna tullewad, millal nad lähwad ja mis päwadel, mis kello aial kirjad, rahha ja pakkid posti maias wasto wõetakse.

Kirjasi woetakse wasto.

Peterburri linna, Somemale ja keige wennerigi kubbermango kohtadesse, mis seäl pool on: Keskнäddala hommiko kello 8 seuni kui louna kello 12. Ruttopostiga ärrawia: Esmaspäwa hommiko kello 8. kunni kello 11.

Ria linna, kui ka Pohlamale ja seält ülle Wennerigi raia Saksamale: Teisipäwa ja Rede hommiko kello 8. kunni louna kello 12. Ruttopostiga: Keskнäddala hommiko kello 8 ja 11 wahhel.

Paide, Tarto, ja Pihkwa linna ja seält-kaudo keige õhto poolse kubbermangudesse: Esmaspäwa ja Neljapäwa hommiko kello 8 ja 10 wahhel.

Haapsalo linna, Lihhola kirriko jure ja Wirtso moisa: Pühhapäwa ja Neljapäwa hommiko kello 8 ja 10 wahhel.

Paldeski linna: Teisipäwa ja Rede hommiko kello 8. kunni louna kello 12.

Suil sawad ramatud, kes sowib posti peäl ka tulle-laewaga Peterburri-, Ria- ja Helsingworsi linna ärrasata, wasto woetud.

Ramatuid rahhaga ja pakkid woetakse wasto:

Peterburri ja keige kubbermangudesse, mis seäl pool on ja Somemale: Neljapäwa hommiko kello 8 ja 10 wahhel.

Ria linna ja keige kubbermangudesse, mis seäl pool, Pohlamale ja ülle raia Saksamale: Teisipäwa ja Rede hommiko kello 8. kunni louna kello 12.

Paide-, Tarto-, Pihkwa linna ja keige kubbermangudesse mis seäl pool on, ni kui ka Pohlamale: Teisipäwa ja Neljapäwa hommiko kello 8 ja 10 wahhel.

Haapsalo: Pühhapääw ja Neljapääw selsammal aial.

Postid towad:

Peterburrist ja Riast: Neljapääw ja Pühhapääw.
Peterburrist ruttopostiga igga Rede ja Riast igga Teisipääw.
Pihkwa ülle Tarto ja Paide linna jouab post tulla igga Teisipääw ja Rede pärrast lounat.
Haapsalust: Igga Kesknäddal ja Lauba enne lounat.
Lihholast ja Wirtso moisast igga Kesknäd. ja Laup. e. l.
Paltiskist: Igga Teisipääw ja Rede enne lounat.

Teädaandmisséd lada piddamissést.

Neäri-ku,

7. ku p. Orgital 2 päwa.
— — Tartus 3 nädd.
10. — Haapsalus 2 päwa.
17. — Kollowerr. 2 „
25. ku p. Willandis.
26. — Keblaste m. 2 päwa
27. — Rakwerres 2 —
Raplas 3mal Redel p. Neäri.

Küünla-ku,

2. ku p. Paldiskis 2 päwa
— — Walkas ja Willandis saksa laat 8 p.
3. — Paide linnas.
6. — Narwa linnas 4 p.
12. — Kurresare linnas saksa laat 10 päwa.
Lihholas, Esmaspäw enne Wastla päwa.
Andras, Rede enne Wastla päwa.
Willandis, näddal pärrast Suurt Neljapäwa.

Jani-ku,

11. ku p. Wönno linn. 7 p.
16. — Rakwerres 2 p.
20. — Ria linn. 3 näddal.
— — Tallinnas 2 nädd.
— — Paide linnas.
22. ku p. Willandi linnas.
24. — Wörro linnas.
— — Walga linnas.
29. — Tarto linnas.
— — Tarwaste moisas.

Heina-ku,

2. ku p. Karksi moisas.
20. — Perno linn. 3 n.
20. ku p. Ria linnas 3 p.
26. — Wolmari linnas.

Leikusse-ku,

10. ku p. Lemsali linnas.
— — Moisekaste mois.
— — Walga linnas.
15. — Helme moisas.
24. — Kosse moisas.
24. ku p. Rosi moisas.
27. — Ue moisas. Willandi maal.
29. ku p. Killingi moisas.
30. — Kaantso moisas.

Mihkli-ku,

2. ku p. Abja moisas.
4. — Räppina moisas.
6. — Takeperri mois. Helme kihhelkonnas.
9. — Adseli moisas.
— — Kastna moisas.
— — Purtniko moisas.
— — Rouge moisas.
— — Tarto linnas.
10. — Mönniste moisas.
— — Oldre moisas.
— — Patküla moisas.
— — Paide linnas.
13. — Pörawerre moisas.
14. — Antso moisas.
— — Ue-moisas.
— — Haapsalo linnas.
15. — Kurresare linnas.
— — Koorte moisas.
15 — Sallatsi moisas.
— — Pöltsama linnas
17. — Kirrepä.
18. — Audro moisas.
20. — Wendra moisas.
— — Narwa linnas 3 p.
21. — Senno moisas.
— — Wolmeri linnas.
— — Paldiski linnas
24. — Jöhwi moisas.
— — Lihhola moisas.
— — Willandi linnas.
— — Wörro linnas.
26. — Tallinnas 3 päwa.
Pernus Esmasp. ja Teisip. e. Mihkli-p.
Jöelehtmes Harjomaal näddal pärrast Mihkli päwa.

Raplas, 1. Rede pärrast Mihkli p.
29. ku p. Mihkle kirriko jures.
— — Keblaste moisas.
29. ku p. Keila moisas.

29. ku p. Walga linnas.
— — Rakwerre linnas.
— — Tarto linnas.
— — Wastse linnas.

Wina-ku,

1. ku p. Kurresare linnas.
2. — Waste moisas.
4. — Kollowerres.
6. — Tarwaste moisas.
9. — Lemli linnas.

10. ku p. Käo moisas.
15. — Lustiwerre moisas.
— — Weski moisas.
16. — Wönno linnas.
23. — Wolmeri linnas.

Talwe-ku,

8. ku p. Paide linnas linna laat 2 päwa.
10. — Mustwe küllas.

20. ku p. Walga linnas.
— — Wörro linnas.
15. — Wiggalas 2 päwa.

Joulo-ku,

5. ku p. Pörawerre moisas.
Märjamaal, 3. Krist. tull. P.

Pernus, Esmaspääw ja Teisipääw enne Joulo.

☞ Igga aasta 25., 26. ehk 27. Jani-ku päwal, nenda kuida se pääw iggal aastal saab kohto polest ette teäda antud, on Tallinnas Toompä lossi howis hobboste näitus. Pärrast lounat saab Kadrintalis Lasna mäe al hooste rammo katsutud, ja hooste perremehhed, kelle hobbosed on katsmisse jures illusamad ja tuggewamad näitnud, sawad krono polest au-palka. Agga tunnistusse seddel peab iggal mehhel moisa polest kasas ollema, et need hobbosed on wistist Eesti-ma kubbermango tallorahwa jures kaswatud.

Uc aasta laul.

Wisil: Nüüd ristirahwas laulage ꝛc.

Uus aasta tulnud, tulle Sa,
Oh Jummal! jälle appi,
Keik tööd ja teggo önnista,
Ja kela patto häbbi,
Et öigust nõuaks iggamees
Siin lühhikesse ello sees,
Sest kord on keigil minna.
Se aasta, mis on hakkatud
Ja meie silm nüüd näinud,
Saab jälle nenda löppetud
Kui need, mis möda läinud;
Sest igga aasta wiib ja toob,
Mis Jummal wõttab, jälle loob,
Üks wahhetus on järgest.
Kes agga ellab, peab ka,
Siin selle ilma ellus
Kui innimenne ellama,
Mis pahha on, on hirmus!
Rop ello, wargus, ahne meel,
Riid, kaddedus ja kurri keel
Ja joom, on pörgo rigist!

Keig' ſelle eeſt oh hoia ſiis
Meid, Ma ja taewa Loja!
Et olleks keigil kaſſin wiis,
Mis kaſſo pattuſt ſaja?
Üks hädda ſiit ja teine ſeält
Ja waewa, wallo, nutto heält,
Saab tõusma patto-merreſt!

So hallastuſſe ſüggawus,
Käib maaſt ja taewaſt läbbi;
Kus tead puduſt igganes,
Seäl ſadad omma abbi:
Keik merre-liiwa loed Sa!
Niſamma wihma-piſad ka
So ſilma ees on lahti.

Keik põllud kui ka heinamaad
Laſſ' omma leikuſt anda,
Siis ſame nähha röömſad a'ad
Ja ſinno helduſt tunda:
Kui parrandame ommad wead,
Siis jäggad Sinna meile head,
Ka ſell'gi aastal jälle.

Kus wannemad on ilma peält
Jo külma hauda läinud,
Seäl kule laste nutto heält,
Kell' käſſi nenda käinud
Ja juhhata neid päwad, ööd
Siin Ilma waggat ello-teed,
Et Sinno peäle lootwad.

Kus leſſed naeſed leinawad,
Kell' nõdrad lapſed toita,
Ja iggawuſſes äggawad,
Neil' wõtta armo näita
So pühha helde armo wäeſt,
Et abbi ſaakſid nende käeſt,
Kell' Sinna rohkem annud.

Keik Ma ja kohto-wannemad,
Kes rahwa heaks ja kaſſuks
Siin kaitswad ommad allamad
Jo nende õnneks, römuks:
Neid hoia omma armuga!
Seſt muido wõttaks kurjaga,
Üks teiſel' kahjo tehha!

Üks Ma, kus polleks wallitſuſt,
Oh rahwas! moiſta iſſe,
Nääks paljo hädda, willetſuſt,
Saaks hukkatuſſe ſiſſe:
Üks pettaks, riſuks, tappaks teiſt,
Et wimaks polleks ühte neiſt,
Kes head teeks ehk mõtleks?

Kül kallis pühha ſanna heäl,
Meid wõttab õppetada,
Ja õppetajad hüüdwad teäl:
„Et laske leppitada"! —
Kui ſedda keik ei olleks ſiin,
Siis olleks keige rahwal piin
Ja räkimatta hädda!

Uut aastat me' siis algame,
Se lotussega jälle,
Et kurja ärra salgame
Ja kitust tome Sulle:
Sa Issand! kes meil' ello lood,
Ja jälle ue aasta tood,
Sa kuled meie palwed!

Lambad ja wassikad.

Kus sedda juhtub — ja sedda juhtub saggedaste — et lambad kewwade willa polest paljad on, siis ei pea sedda mitte tehtud asjaks, teise innimesse läbbi, ehk Jummala nuhtlusseks arwama, waid otse perremehhe ja weel ennam perrenaese süüks, kes neid södab ja jodab. Kus lambad willa polest paljad on, seäl on talwel wägga pallaw laut olnud, kus willad sönniko ja lammaste enneste hinge auro läbbi said lahti auutud, muido ei tulle karw lahti, kui agga pallawusse läbbi. On lambal mu nuhtlus, siis surreb temma ka keige willadega.

Mönned, (need on need paljaste lammaste perrenaesed,) piddawad ommad lambad wägga ellikust, kartes, et neil külm ei pea ollema. Sest

sedda ollen ma leidnud, et kui talwel lamba lauda uks lahti tehhakse, pallaw aur, kui ahjo sust, wasto näggo tulleb, ja uksed ja seinad märjast tilkuwad, ja selle leili sees peawad lomad ellama. Kas loom woib nisugguses pallawusses korra pärrast süa ja jua? Ta seisab wimaks külliti maas ja ei te muud, kui löötsutab ja haudub omma karwu sönniko peäl lahti, ja mönni ka omma hinge wälja.

Kui nüüd nisuggune paljaks kedetud lammas ka ellama jääb, siis kardab temma kewwadel willu tuult ja peab nartsude ja kassukatte sisse, kui üks immeteggo loom, mässitud sama, muido jääb ta kangeks. Waatke, perrenaesed! kas se on walle? Kui meie nüüd talwel isse kassukast kanname ja sedda suiks jälle lamba ümber mässime, kui kaua peab siis kassukas wasto? Kust meie jälle kassukast, kust sukka, kinnast ja muud riet same, kui lammas sedda isse ärrakannab? Ja se sünnib keik sure armastusse ja ellitamisse läbbi, et willad sönniko jäwad!

Lamba laut ei pea siis, keige talwe läbbi, mitte soem ollema, kui 9 ehk 10 kradi. Et nüüd tallorahwal kradimisse klasi ei olle, siis

woib temma ſedda ſoja nenda arwata, kui Jani päwa ajal ö ſoedus on ja ſeſt ſaab kül ollema, mis ſoem on, on nuhtlusſeks.

Meie armſa tallorahwal on ſe wiis, kas olgo öues 10 ehk 20 kradi külma, ehk 5 ehk 6 kradi ſoja, agga lammaste laut on ikka ühtewiſi kinni. Se on jo isſeenneſeſt moista, et kui lamba laut kange külmaga ſeeſt pallaw on, kui pallaw on temma ſiis pehme ilmaga?

Et ſedda kahjo, mis ſelle läbbi tulleb, ärrakeelda, peawad lamba laudal, ees ja tagga ſeina ſees, augud ollema, kus toppad ehk lugid ees on, et neid kinni woib panna ja lahti wötta, kuida ilm juhtub ollema. Kui tunda, et laut wägga ſoe on, woib ſedda toppa ehk luuki lahti tehha, et pallaw ſönniko ja lammaste enneste hinge aur wälja lähhäb. On üsna pehme ilm, woiwad möllemad augud lahti ſeista, kus ſiis wärske tuul ſisſe tulleb, mis nende terwiſele hea on.

Katſuge ſedda järrele ja piddage lamba lauda auk tule alt, pehme ilmaga lahti, ſiis ei olle teil mitte ennam tarwis, lambaid korrikus piddada.

Wasſika kaswatamisſega on ſeſamma luggu. Perrenaeſed wötwad wasſikaſt kohhe pärraſt ſündimiſt emma alt ärra ja wiwad pallawa lammaste lauta, kus ta ſedda haiſewat leitſakaſt ſisſe peab hingama ja nenda hakkab ſe nödder loom kohhe kidduma. On agga lammaste lautas lahke ja wärske tuul läbbi käimas, ſiis on ſe wasſikale kui ka lambale hea. Ja kui wasſikas wähhegi toito ſaab, ſiis kaswab temma lahkes tules priskeste; muido pallawusſes jääb ta känni, weab kokko, ei ſö egga jo. Saab wasſikas hästi peetud, ſiis kaswawad temma pima ſoned tuggewad, annab wannemalt rohkeste pima ja keik jahho ja ſolki, mis temmale antakſe, möub ka temmale; agga kiddund lomale ei möu isſegi püli-jahhud ennam.

Kuulge armſad perre-emmad,
Teie kasſuks on need ſannad,
Mis ſiin ſeiswad teie ees,
Selle ue aasta ſees:
Möttelge nüüd isſe järge,
Se ei olle mitte kerge,
Perrenaeſe nimme kanda,
Riet ja ka leiba anda.
Ommad lapſed, ehk ka perre,

Iggaühhel on omma kerre,
Kandwad riet omma selgas,
Kegi neist ei seisa nälgas,
Mis sa keik pead järge waatma,
Omma arro peäle saatma!
Kui sa lambad sandist sõdad,
Lautas pallawusses kedad,
Siis sa sure hädda nääd,
Kui sa holetumaks jääd! —
Kust sa siis need willad wõttad,
Kui sa lammast ennast kattad?
Wassikast nüüd olled sa,
Mõnned sannad kuulnud ka:
On so lehmad peetud heast,
Siis sa moistad isse peast
Et naad ommal aial kandwad
Pima, woid sull' rohkest andwad.

Messilastest.

Et tallorahwas, kes messilassi piddawad, sedda kül ei tahha sallida, et neist lomokeisist awwalikkult rägitakse, kirjutakse ja trükkitakse, waid se peaks ikka sallamahti ja nenda nelja silma al ollema, sest et surem hulk neid aina kuntsidega arwawad piddada woiwad, se on nüüd

tõsti! Agga wennad! Kes on meile hobbused, härjad, lehmad ja muud lomad annud, sesamma on ka messilassed annud ja meid tenima pannud, et meie nende waewast peame kasso sama. Mõda läinud aastail on jo ni mõnni mees arro sanud, et kuntsid ka ühtegi ei aitnud, et nemmad kül tempude teggemistega rohkeste ennast kullutasid ehk maksid!

Aastal 1864 olli wägga märg aeg, kus liinnud agga ühhe kuu aega, keige sui sees, woisid tööd tehha ja piddid selle warraga 11 kuud läbbi sama, se olli neile woimata, ja sellepärast surrid ka paljo neid ärra, ja issearranes neil, kes mitte õppetusse järrele ei teinud. Mõnnel ei ollegi sedda ramatud: „Põllomehhe aita", kust temma siis ka middagi teab? Mõnnel on kül ramat, agga ei moista luggeda; teisel on se wigga, et ta keik nenda ei te, kuida kirjas seisab, teeb kül ühte ja jättab teist teggematta, ja nenda tulleb temmale saggedaste kahjo!

Mõnni ei pea jälle ramatuist egga targemast õppetussest luggo, waid teeb nenda, kuida wannemad ja wannematte wannemad ees teinud, et ennast õnneandjatte kätte ükst uskuwad ja

nende peäle lootwad. Agga, kellel ommal neid lomi ei olle ial olnud egga nendega ümber käinud, kuidas woib temma teist juhhatada, weel wähhem önne anda?

Ma tunnen mitto, ütlen agga ühhest, kes süggise 1864, ommale 12 linno-puud ülle talwe jättis, kus ka mönni önne-andja, omma sannakesse warjuks jure panni. Agga kewwadel, Jürriku 1-sel päwal ollid 3 weel järrele, 9 neist ollid puhkama läinud! Temma mees ei olle ka weel jöudnud, ommale sedda ramatud: »Pöllomehhe ait«, murretseda ja muud ramatud ei olle jo praego ennam rahwa käes. Ta kostab ikka, et ramatud wägga kallid on, Pöllomehhe ait maksab 25 koppikad ja nenda on temma sitkusse läbbi 9 puud kautanud! Olleks temma süggise 6 puud ärra wötnud, ja pole sest warrast, teise 6 puule annud, siis olleks temmal nüüd kewwadel 1865, 6 tuggewad puud olnud; agga et ta sest asjast ühtegi ei teädnud ja sedda märga suid ja lindude korjamist tähhele ei oskanud panna, siis sai temma kahjo sisse.

Seddasinnast luggo pannin minna agga teiste öppetusseks kirja, et teised oskawad ette wadata;

sest keik lindude piddajad, meie mais siin, kus ristik-heina, tatraid, egga muid öitsewad rohhe wahheste kaswawad, ei woi mitte ühhes aedas ennam, kui 5 ehk 6 linno-puud, ülle talwe ellus piddada; kes rohkem peab, se kahjo saab.

Minna ollen mitto ja mitto korda järrele katsunud, et siis, kui mul 3 ehk 4 linno-puud ollid, siis paljo rohkem met sain, kui siis, kui mul 8 ja 9 puud ollid. Paljo linno-puud on kül illus ja armas nähha; agga kui paljo lomi ühhe karjama peäl on, siis on keik pool, ehk wimaks üsna nälgas. Nenda on ka luggo messilastega; paljust ei olle ial kasso.

Tallorahwa seas on weel paljo pudust, holekandmisse polest nähha. Kui paljo on neid weel, kellel malitud linno-puud on? Ennamiste keigil on, algo wannad ehk ued, malimatta puud, mis pragguſid täis, kust wihma-wessi sisse tungib, ja massakad nendasamma ka, et neil allati södda on, halletusse ja massakatega, ja nenda seisab keik nende tö.

Immeks pannemisse wäärt on se, et mönni mees tobi wina eest heamelga 40 kopp. wälja

annab ja sedda teeb temma aastas mitto korda; agga kui temma üks kord 40 koppikad peab mali eest wälja andma, siis on se wägga raske? Nisuggune sitkus on rummalusse sitkus, et ta kahjo armastab, ja kasso holetusse sisse jättab.

Perremees! nüüd kanna hoolt,
Kül siis linnud ommalt poolt
Saatwad sulle met ja wahha,
Siis sa saad jo rohkem rahha:
Jätta wiin ja osta maali,
Ehhita neil puhhast saali,
Kus nad rahhus päwad, öösd,
Wöiwad tehha omma töösd.
On seäl praud, kaned lahti,
Siis nad piddawad jo wahti
Koddo, ja ei julge wälja,
Massakad jo tewad nalja,
Teggewad seäl paljo kärra,
Wötwad met ja wahha ärra:
Perreheitmist polle lota,
Egga met ja wahha ota,
Talwel kartwad nälgas külma,
Wimaks olled ketgist ilma:
Mötle järge, usso mind,
Palgata ta tenib sind!

Wanna luud.

Keik assi Ma peäl wannaks jääb,
Ka luud needsammad päwad nääb,
Ta kullub, laggub wimaks ka,
Et ennam ei woi prukida!
Se wiimne palk, mis tulli teeb,
Se wimaks tedda ärrasööb,
Et polle leida raäga maast,
Üks näppo täis saab tuhka taast! —
Kas innime' on parrem siis?
Ei olle! taal sesamma wiis;
Kes esmalt noor, kül wannaks jääb!
Ja nenda ka need päwad nääb:
Muld kattab kinni temma suud,
Siis kaub ka, kui wanna luud!

Ussu kirja!

Üks noormees, kuida paljo teisi ka, olli Neäri kuus 1865, nekrudiks sanud, kes enne sedda jouka perremehhe jures olli teninud. Perremees tulli linna sullast kuulma ja läksid möllemad ühhe tuttawa söbra kaupmehhe jure. Kui nemmad seäl ollid olnud ja ommad juttud ajanud, hakkasid minnikut teggema. Ärra minnes, kaup-

mehhe kojas, pallus nekrut perremeest, ommale 100 rubla sata, ütteldes: „Temmal olla kaup walmis, ja sada selle rahha eest teist omma assemele osta. Perremees lubbas ka nenda polest suust ja tahtis koddo järrele wadata. Sedda keik kulis ka kaupmees peält ja nenda läksid nemmad ärra.

Pari päwa pärrast töi nekrut kirja, mis perremees olli piddand kirjutama, kus ta pallus, et kaupmees nenda hea olleks ja need 100 rubla selle nekrudile, temma peäle, annaks, sest temma ommal ei olle enne aega, kui 2 näddali pärrast tulla ja rahha saatminne olla kirri luggu. Kaupmees lugges kirja läbbi ja küssis, kas perremees piddi kirjutada moistma? mis peale nekrut kostis, et ta kirjutada ei moista; agga muidogi olla temma laskнud moisa opmanni kirja tehha.

Et se tallomees nüüd rikkas ja tuttaw mees olli ja kaupmees isse peält olli kuulnud, kuida sullane sellepärrast pallunud, andis need 100 rubla, ja nendega läks nekrut ärra.

Pari päwa pärrast tulli perremees linna ja läks kaupmehhe jure; agga kaupmees panni

immeks, et ta ni rutto jälle olli linna tulnud, sest kirjas seisis jo, et ta enne 2 näddalt ei woinud tulla. „Kuidas nenda?“ küssis perremees. Kaupmees ütles: „Nende 100 rubla pärrast, mis ma sinno kirja peäle, sinno endise sullase, selle nekrudile andsin?“ „Mis sadda rubla ja kirja?“ küssis perremees, „ma ei tea sest keddagi!“

Kui nemmad keik ollid läbbirääkinud ja kaupmees kirja ette luggenud, said möllemad arro, et nekrut kelmi teinud, läksid kohhe nekruti taggaotsima, kedda nemmad ka leidsid; agga rahha olli jubba teise kätte antud. Wimaks, sure kohto käimisega, said weel 50 rubla kätte; agga 50 rubla on praego weel samata, mis kaupmehhe kahjuks jäi. Sest perremees ütles: „Kuida woisite teie ühte woorast kirja uskuda ja selle peäle rahha anda? Nisuggusi kirjo woite teie iggapääw palju sada, kui teie tahhate agga ni head olla ja rahha anda. Minna ei woi sedda ommaks kahjuks wötta, sest teie träda olli se, et minna kirjutada ei moista!“ Ja nenda jäi nekrut nekrudiks ja kaupmees ommast 50 rublast — ilma!

Kurri pettus, walle keel,
Wägga helde, kerge meel,
Tewad ilmas paljo pahha,
Kautawad au ja rahha.
Perremees nüüd töttas linna
Sellepärraſt umbeſt minna,
Et ta ſullaſt lahti ostaks,
Wäe-tenistusſeſt peästaks;
Agga kelmi teggo läbbi,
Jäi taggaſi ſe abbi!
Et nüüd nekrut teinud wölga,
Perremees ſiis pöörnud ſelga,
Astund ſani, ſöitnud ärra,
Pettis nekrut jänud pärra!
Nenda käinud petja käſſi,
Mis on töeste terwe tösſi!

Merre hädda.

Ühhe Ahwrikama ſaddama liggi ſeiſis ſuur laew ankro peäl ja otis head tuult, et Indiamale purjutada. Korraga töuſis kange torm, mis kaks ööd ja kaks päwa turis, et Ma ja taewas kous ollid. Laew töuſis laenete otſas ülles taewa alla ja waus pea jälle ſüggawaſſe

merre pöhja. Maſtid murtſid ja purjud löhkeſid, ja wimaks läks ka ankro töu katki, ſiis aias torm laewa ühhe liwa-lee peäle, kus ta kinni jäi ja nüüd kiskuſid laened ühte tükki, teiſe järrele, laewa küljeſt lahti.

Kaldal ſeiſis ſuur hulk rahwaſt ja waatſid peält, kes hea melega neid ollekſid aitnud, kes laewa peäl ollid; agga neil ei olnud pati egga luupi, kellega ollekſid woinud appi minna. Korraga astus üks wanna, 70 aastane mees, nimmega „Woltemade", ſanna lauſumatta rahwa ſeaſt wälja, jookſis kojo, kargas hobbuſe ſelga, ruttas merre äre ja hüdis: „Innimeſſed! aitke innimeſſi!" Nenda ajas temma wahhutawaſt laeneteſt läbbi, peäle 300 ſammo, kunni laewa jure ja hüdis ſeäl: Kaks teie ſeaſt lasko ennaſt mahha merreſſe ja heitko tuggewaste minno hobbuſe händus kinni, kül Jummal meid jubba kaldale aitab, ja ſiis tullen jälle taggaſi ja toon teiſed, kunni teid keiki peästan!" Kohhe ollid ka kaks neiſt hobbuſe händas kinni ja wannamees tulli nendega ojudes kaldale.

Kui ta kaldale olli ſanud, pöris kohhe taggaſi ja töi jälle kaks meeſt kaldale. Nenda olli

temma jubba 16 innimest surmast peästnud, kes tedda süddamest silmawecgo tännasid. Temma lapsed ja suggulassed pallusid tedda, et ta ennam ei piddand minnema, et temma isse ja ka hobbune wägga wässinud ollid; agga wannamees ei kuulnud neid, waid läks jälle, jubba 8 korda, ja hüdis, et kaks piddid tullema. Se kord ollid agga kolm meest ennast mahha lasknud ja üks hobbuse suitse warruse külge kinni hakkanud, ja nenda hobbuse peat wee alla wäddanud, et hobbo keige omma koormaga merre pöhja waus. Oh sedda kahjo! mis se kolmas issecnnesele ja teiste keikidele teggi! — keik said surma! Wannamees hobbusega, need kolm meest temma ümber ja keik need ka, kes laewa peäl weel ollid, said merre pöhja maetud, kus keik ollekšid peästetud sanud, kui wannamees olleks ellanud.

Mis teie arwate, mo armsad Eestiwennad! kes ja mis suggu ja usko se wannamees olnud? Ma kostan teile, et se üks paggana usso mees olnud, kes Jummalat ja Temma sanna ei tunnudgi; agga Jummal olli sedda suurt liggimisse armastusse tuld temma süddamesse pannud, et temma ka omma ello nende önnetumatte

eest jättis. Astugo nüüd meie usso wennad, temma körwa ja pango omma süddant tähhele, kas nemmad nisuggust armastust, liggemisse ja häddaliste wasto, ommas süddames tunnud ja täitnud?

Siin ei pea meie mitte üksi merre hädda arwama, mis liggimestele juhtub, waid on ka paljo muud häddad, mis meie peäle, kui liinnopael, tullewad. Isse tahhame kül teiste abbi, nihästi wähhemas, kui suremas asjas; agga meie omma poolt ei tulle teistele, ei tulle sureste wälja. Ka kui se ka wahhest sünnib, siis on se ehk sundimisse, ehk häbbi kartusse pärrast; agga wägga arwaste liggemisse armastusse pärrast.

Kül mönni risti usso mees,
On tuim weel omma usso sees,
Ei head te ta peksuta,
Ei aita teist ka maksuta.
Kus lodab abbi maast ehk weest,
Seäl annab keik, — ka usko eest! —
Ei paljas usk ei aita töest,
Kui se ei tulle süddamest,
Et, kui ta teise hädda nääb,
Seäl temma südda külmaks jääb
Ja hüab: „Mis sa maksad mull',

Kui tullen häddas abbiks sull'?“
Kui agga isse juhtub ta
Siin hädda sisse sattuma,
Siis armsaks peab kül sedda hääst,
Kui abbi saab ta teiste käest. —
Siin tulletasin mele siis,
Mis öige armastusse wiis,
Mis pagganadki tunnewad,
Et kohhe abbiks ruttawad,
Kus agga abbi tarwis nääb,
Et awwitades kül surma jääb!

Wend ja ödde.

Wennad ja öed, kes kül ühhe issa ja emma lapsed, ei olle iggakord mitte ühhe mele ja möttega, waid neil on saggedaste suur wahhe; ja issearranes olli se siis ränk nähha, kui risti usso walgus alles pimmedusse katte al maggas.

Aastal 1411, ellas Saksamaal üks mees, nimmega Konrad ja temma ödde. Konrad olli tulli äkkise melega, täis wihha ja kurjust allati; agga se ödde olli lahke, helde ja armulinne iggaühhe wasto nenda, et keik tedda armastasid

ja selle wasto jälle sedda wenda süddamest wihkasid.

Needsammad, wend ja ödde, ollid otsato rikkad, sest nemmad ollid omma wannematte käest wägga palju rahha pärrinud Kord tulli Konrad omma ödde kuulma ja kui nemmad lahked teine teise wasto ollid, siis piddasid nöu, et tahtsid möllemad ued kirrikud ehhitada, aina nende omma kullo peäle ja mis ka kohhe sai ette wõetud. Se ödde ütles agga wennale: „Kule Konrad! sinna ei sa omma kirrikut mitte ni ruttu kurjaga walmis, kui minna heaga?“ Wend naeris tedda wälja ja läks ärra.

Pärrast nõupiddamist, hakkasid möllemad ühtlasse ehhitama, teine omma ja teine omma küllase, — sest nemmad ei ellanud mitte ühhe piri peäl. — Kui Konrad wahhete wahhel, omma tõ-rahwa jure tulli ja seäl ühte tõmeest seismas näggi, sütis ta wihha kohhe põllema ja löi sedda meest surnuks. Ja sedda teggi temma igga kord, kunni kirrik walmis sai.

Se ödde jälle, kes heaga läbbi sai, ei teinud muud, kui satis laiska tõmeest ärra ja wõttis

teiset jälle, kes surema holega tööd teggi, ja sai nenda omma kirriko paljo enneminne ja illusaminne walmis, kui wend. Wimaks, kui mõlemad kirrikud walmis ollid, tulli Konrad, heaga tehtud tööd waatma ja õdde näitas temmale keik nurgad läbbi.

Et se kirrik nüüd paljo ruttem, uhkem ja alwema hinnaga olli walmis sanud, kui wennal, siis tõusis temma wihha ni sureks, et ta üllewelt akna lahti tõmbas ja omma õdde aknast wälja, mahha surnuks wiskas, ja koddo omma kirriko meistril silmad selja tahha wänis, sellepärrast, et ta enneminne polnud töga jõudnud, kui õdde.

Tänna päwani seisab Konradi haua peäl lai kiwwi, kus temma kudda on sisse raiutud ja temma jalge al kirriko meister, keertud kaelaga.

Jah! usowalgus sadab nüüd,
Siit ärra keik need rängad süüd,
Mis ennemuiste wannal a'al
Kül olnud seäl, ka meie maal!
Ka nüüd on paljo pudo weel
Ja seisab alles polel teel.

Jutto jätkud.

Tark kirjatundja.

Üks mees, kes kirjutud kirjast ka olli kuulnud ja isse ka mõnned warrese jallad oskas ülles tehha, piddas ommast tarkusest wägga paljo, läks ühte moisa ja pakkus ennast aidamehheks. Et herral umbest aidamest tarwis olli, siis küssiis agga, kas mees piddi kirjutada moistma? ja mees ei aianud ka walleks, waid ütles ennast kül moistwad.

Herra ellas talwel linnas, kuida suurtsuggo rahwal se wiis on ja kirjutas mönne aia pärrast, et aidamees piddi 2 sälletist ruggid wallaga linna saatma. Aidamees wõttis ramato wasto, lugges ja hüdis: „Need on keik pitka pükstidega kirjad ja tähhendawad sedda, et herra ühte sälletist kaero linna tahhab.“ Andis kohhe käsko, et teomehhed piddid jalla peält kaerdega linna minnema.

Kui kaerad linna tulliid, pahhandas herra omma meelt wägga ja küssis kubja käest, miks ta mitte ruggid polle tonud? Kubjas, kes aidamehhe tarkusest ühtegid ei teädnud, räkis herrale, et aidamees, kes kirja tunneb, üttelmid need kaera kirjad olnud, mis ramato sees seisnud, sest et paljo pitki tähti seas olnud.

Rönge pannemisseſt.

„Kule wanna Marri!“ ütles hallipeaga Tomas, „ſured röuged on jubba külla laste kallal! kanna hoolt, et meie lastele ſawad pea röuged pandud!“

„Tühhi keik!“ kostis Marri, „ſedda woib meie wanna kas ka tehha, et ta lapſe nahka katki ſilub, ſuurt kaſſo ſeſt ei olle. Wata, Tulo Jaan laskis omma pojale jubba norelt röuged panna ja nüüd 2 nädala eeſt, olli poiſikenne naabri aeda läinud ja öuna-pu otſaſt üllewelt mahha kukkunud ja ſäre-lund murdnud, mis kaſſo olli temmal nüüd rönge pannemisſeſt?“ Ei — ühtegi!

Poismehhe pea.

„Tulle ſeie pois!“ hüdis üks Saksama kohtowannem ühhe möda minnia mehhe kohta, „kas ſa woid ühhe mehhe pea otſaſt ärraraiuda?“

„Kui ſe üks poismees on,“ ütles temma, „ſiis kül; on temma agga naeſemees, ſiis ei wot ma ſedda mitte tehha, ſeſt mees on naeſe pea ja ühhe naesterahwa peat ei woiks minna keige mailma warra egga hirmo eeſt, otſaſt ärralüa.“

Üks mees olli raskeste haige ja ſõbber tulli tedda waatma. Haige ſoigus ja kaebas, et keddagi tedda kuulma ei tulle.

„Se on ſulle parras!“ kostis ſõbber, „ſe on ſinno omma ſü! Mikspärraſt olled ſinna ommad wõllad ärramaksnud? Ollekſid ſinna weel wõlgo, nenda, kui minnul, kül ſinnule ſiis järrelkulajaid olleks.“

Noor abbiello mees.

Üks noormees, kes rikkamehhe tütre olli naeſeks wõtnud; agga ei olnud weel kaſa-rahha kätte ſanud, tahtis äia-taati ſega hirmutada, et ta allati temma jure tulli ja omma naeſe peäle ühte ja teiſt kaebtuſt tõstis ja ütles, et temma ühhe willetſa ja tühhiſe naeſe ſanud, kellega temma kogguni ei tahha rahhul olla.

„Olle rahhul, mo poeg“, ütles iſſa, „kui minno tüttar, ehk ſelgeminne, kui ſinno naene ennaſt ei parranda ja ſulle nenda paljo tülli teeb, ſiis ei pea temma minno ſureſt warraſt üks kord ühtegi pärrima, ütle temmale ſedda!“

Seſt tunniſt ſadik ei kaebanud noor mees mitte üks kord omma naeſe ülle, ſeſt ta olleks

naesega ühtlasse warrast üks kord ilma jänud. Kui öige aeg tulli, sai temma omma ossa.

Ühhes kökis pölles tullukenne pisi al ja kaunis suur kattel weega kemas. Pisi peäl ollid agga hea sülletäis puid kuiwamas, mis pallawaks sanud ja pöllema kargasid. Sedda nähjes, jooksis pois tuppa, perremehhele ütlema, et puud kökis pöllewad. Perremees kargas kohhe wälja ja hakkas poisiga taplema, et ta sedda tuld selle kewa weega ei olle kohhe kustutanud, mis katlas olli.

Kostis pois häddaga: „Kus tullukenne enne olli, senna ei woinud ma tuld ennam jure panna, sest wessi olli ka tulline ja kees jubba hullo kombel. Keew wessi ei kustuta jo tuld, waid sütab ennam pöllema.

Ühhe piddo peäl küsiti Inglismehhe käest, mikspärrast meie aea rahwas nenda wähhe kossiwad? Kostis temma:

„Se tulleb sest, et keik nored naesterahwad nenda on ehhitud, kui lillikesed wälja peäl, kes ei te tööd egga kedra, ei ömble egga nöla,

mis tänna on ja homme mahha nidetakse. Et naad kül parreminne on ehhitud, kui Salomon omma au sees.

Härg ütles lambale: „Minna ei karda mitte sedda, et niitja minno karwo ärraleikab!“

„Ja minna,“ kostis lammas, „ei karda mitte, et mind sahha ehk adra ette pannakse!“

Wahhest mönni irrihammas
Söimab teist: „Sa rummal lammas!“
Agga kui ei olleks lammast,
Kes siis kattaks irrihammast?
Wigi-lehti naerdajail
Polle jo siin meie mail,
Kellega ta ihho kattaks,
Külm ka siiski tedda wöttaks:
Kallew selgas, sukkad jalgas
Wammus ül ja kassuk' selgas;
Peäle se weel sööd ta lihha,
Täidad nenda omma kehha:
Mis sa sööd ja selga pannud,
Sedda keik on lammas annud!

Ühhes linnas, Prantsussemaal, surri otsato rikkas mees ja temma wenna poeg olli temma ainus warrapärria ja mattaja.

Seäl linnas on agga se seädus, et kui kegi surreb, peab haua eest paljo rahha maksma. Nenda läks ka meie noormees ja küssis, mis kirrik aedas haua ruum piddi maksma?

Tuhhat kakssadda rubla panko, olli wastus, sest igga jalg ehk 12 tollimaad, neljaristi maksab üks sadda rubla.

„Se on hea", kostis küssija, „siis antke mulle 12 tolli maad, minna tahhan need 100 rubla hea melega maksta ja omma surnut püsti matta, siis ei olle ni suurt ja kallist hauda tarwis osta.

Jürril olli kange silma wallo, läks naabri Ado jure ja kaebas omma hädda, et temma keik olli ärrakatsunud, agga abbi ei olle sanud. Naber Ado kostis: „Hilja aja eest olli mul hirmus hamba-wallo ja kui ma keik ollin ärra katsunud, agga abbi ei sanud, laskssin hamba wälja tömbada; katso kord sedda weel!"

C. W. Freundlich.